

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра ЕПІЗООТОЛОГІЇ, МІКРОБІОЛОГІЇ І ВІРУСОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету ветеринарної медицини

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

” _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри епізоотології,
мікробіології і вірусології

Протокол №4 від «17» квітня 2023 р.

Завідувач кафедри епізоотології,
мікробіології і вірусології

Володимир МЕЛЬНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна медицина»
д.вет.н., професор кафедри анатомії,
гістології і патоморфології тварин ім.

акад В.Г. Касяненка

Володимир КОСТЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Превентивні технології забезпечення здоров'я
продуктивних тварин

спеціальність - 211 – «Ветеринарна медицина» _____

освітня програма - Ветеринарна медицина _____

Факультет - Ветеринарної медицини _____

Розробники: **Литвиненко Віктор Миколайович к.вет.н., доцент**

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Превентивні ветеринарні технології в забезпеченні здоров'я продуктивних тварин (Епізоотологія)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 - Ветеринарна медицина	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	132	
Кількість кредитів ECTS	4,5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1-2	
Семестр	3-4	
Лекційні заняття	23 год.	год.
Практичні, семінарські заняття		год.
Лабораторні заняття	46 год.	год.
Самостійна робота	63 год.	год.
Індивідуальні завдання		год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3-4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета опанування нових методів та технологій лікарської справи в діагностиці та профілактиці інфекційних хвороб продуктивних тварин.

Завдання

- ознайомити магістрів з структурою та особливостями роботи бактеріологічного, серологічного та вірусологічного відділів лабораторії ветеринарної медицини;
- опанувати методику впровадження біобезпеки та біохисту дезінфекції, дезінвазії, дезінсекції та дератизації тваринницьких ферм та інших об'єктів.
- визначати клінічні ознаки, клінічний перебіг, потенціал передачі та

патогени пов'язані з поширеними зоонозами та хворобами, що мають харчове походження;

- вивчити методику складання протиепізоотичних заходів по забезпеченню благополуччя господарств, населених пунктів щодо інфекційних та інвазійних хвороб;
- розуміти нормативні процедури відповідно дій з попередження та боротьби з транскордонними хворобами та патогенами;
- зазначити програми попередження, боротьби та нагляду з поширеними зоонозами, емерджентними та ре-емерджентними хворобами;
- пояснити концепцію «системи раннього виявлення хвороб»;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- принципи контролю за охороною території України або її окремих регіонів від занесення з територій інших країн (чи інших неблагополучних щодо заразних хвороб місцевостей) збудників заразних хвороб тварин;

- організацію і проведення планових діагностичних досліджень і профілактичних обробок проти інфекційних та інвазійних хвороб;

- як організувати і проводити загальнопрофілактичні та специфічні заходи щодо захисту населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

- вивчати та оцінювати епізоотичний стан тваринницьких ферм, місцевості, пасовищ, водоймищ та інших об'єктів;

- існуючі Державні стандарти лабораторної діагностики інфекційних хвороб тварин бактеріальної, мікологічної та вірусної природи;

- нові методи серологічної діагностики інфекційних захворювань тварин (ІФА, РІФ, ПЛР та ін.);

- сучасну динаміку найбільш поширених в Україні інфекційних хвороб тварин;

вміти:

- моделювати та прогнозувати виникнення і поширення хвороб тварин;
- своєчасно визначати прогноз щодо перебігу і закінчення хвороби;
- запобігати виникненню ускладнень у тварин при щепленні, введенні лікарських речовин, сироваток, тканинних препаратів, проведенні хірургічних операцій, проведенні масових ветеринарних обробок, транспортуванні тварин тощо;
- проводити санацію тваринницьких приміщень хімічними, біологічними і фізичними методами;
- проводити перевірку ветеринарних документів, транспортних засобів,

- огляд тварин та підконтрольних вантажів, що імпортуються, експортуються, є транзитними чи перевозяться в межах держави;
- організувати і проводити профілактичний карантин;
  - оформити експертизи при завершенні досліджень;
  - проводити заходи щодо недопущення зараження фахівців ветеринарної медицини хворобами, спільними для тварин і людей, при виконанні ними комплексу заходів, спрямованих на ліквідацію хвороби та організацію заходів з біобезпеки;
  - проводити заходи щодо недопущення зараження населення, як споживачів тваринницької продукції, хворобами, спільними для тварин і людей.

НАБУТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ:

інтегральна компетентність (ІК): забезпечення ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя за моніторингових досліджень тваринницьких об'єктів.

загальні компетентності (ЗК):

- Здійснювати контроль та нагляд за дотриманням обслуговуючим персоналом ветеринарно-санітарних правил утримання, годівлі і водопою тварин;
- Оцінювати епізоотичний стан тваринницьких об'єктів, місцевості, пасовищ, водоймищ та інших об'єктів;
- Визначити епізоотичні показники для діагностики, моделювання та прогнозування;
- Вияснити за наявними літературними джерелами особливості сучасних заходів з маловідомих, емерджентних та транскордонних захворювань.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- Складання діагностичних, протиепізоотичних заходів по забезпеченню благополуччя господарств, населених пунктів щодо контагіозних хвороб;
- Складання проекту рішень ліквідації інфекційної хвороби на території району;
- Раціонально використовувати відповідні діагностичні та терапевтичні інструменти для попередження та боротьби з транскордонними хворобами та патогенами;
- Розуміти та брати участь в реалізації плану дії в надзвичайних умовах для контролю транскордонних хвороб, включаючи гуманний забій тварин;
- Застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності;
- Реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;
- Розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології;
- Пояснювати концепцію «системи раннього виявлення хвороб».

Програмні результати навчання (ПРП) ОП: пропонувати та використовувати доцільні іноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження та формулювати висновки на основі обраних методів лікування та профілактики заразних хвороб за певних технологічних процесів серед продуктивних тварин.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Превентивні заходи при хворобах жуйних та спільних для декількох видів тварин														
Тема 1. Епізоотологічні особливості, превентивно-профілактичні та протиепізоотичні заходи при туберкульозі тварин		10	2		4		4							
Тема 2. Епізоотологічні особливості, превентивно-профілактичні та протиепізоотичні заходи при бруцельозі тварин		10	2		4		4							
Тема 3. Епізоотологічні особливості, превентивно-профілактичних та протиепізоотичні заходів при природно осередкових хворобах на прикладі лептоспірозу жуйних тварин		10	2		4		4							
Тема 4. Превентивно-профілактичні та протиепізоотичні заходи при клостридіозах тварин (СМКАР, інфекційна ентеротоксемія овець)		10	2		4		4							
Тема 5. Превентивно-		10	2		4		4							

профілактичні та протиепізоотичні заходи при транскордонних захворюваннях жуйних на прикладі ящуру.													
Тема 6. Емерджентні хвороби жуйних та особливості заходів профілактики і боротьби з ними. Карантинні хвороби за МЕБ та особливості проведення профілактичних та протиепізоотичних заходів в сучасних умовах на прикладі нодулярного дерматиту великої рогатої худоби.		10	2		4		4						
Тема 7. Епізоотична ситуація класичної чуми свиней та африканської чуми свиней у світі, особливості їх діагностики та ліквідації		10	2		4		4						
Тема 8. Епізоотологічні особливості, превентивно-профілактичні та протиепізоотичні заходи при хворобах, що вражають статеву систему тварин (хламідіоз тварин)		9	1		4		4						
Разом за змістовим модулем 1	75		15		30		30						
Змістовий модуль 2. Превентивні заходи за інфекційних хвороб свиней, птахів та бджіл													
Тема 9. Грип тварин особливості та ризику впливу на епідемічну ситуацію у Світі, та превентивні заходи з його виникнення в Україні.		14	2		4		8						
Тема 10. Особливості		14	2		4		8						

встановлення діагнозу, епізоотичного перебігу та заходів з параміксовірозів та зокрема профілактики Ньюкаслської хвороби																			
Тема 11. Хвороба Гамборо первентивно-профілактичні заходи.		14	2		4		8												
Тема 12. Сучасні підходи з профілактики захворювань бджіл		15	2		4		9												
Разом за змістовим модулем 2	57		8		16		33												
Усього годин																			

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
1	Заходи з викорінення хвороби Ауескі.	2
2	Заходи з еридикації сказу.	2
3	Етіологічні, діагностичні та превентивні особливості некробактеріозу	2
4	Особливості перебігу, діагностики та ліквідації клостридіозів тварин (брадзот, злоякісний набряк)	2
5	Мікози та мікотоксикози тварин – особливості виникнення та прояву на прикладі трихофітії та аспергильозу.	2
6	Особливості перебігу, діагностики та ліквідації пеніцилотоксикозу та стахіботріотоксикозу.	2
7	Превентивні заходи з діагностики та ліквідації паратуберкульозу	2
8	Превентивні заходи з діагностики та ліквідації псевдотуберкульозу	2
9	Особливості перебігу, діагностики та ліквідації лейкозу великої	2

	рогатої худоби	
10	Особливості перебігу, діагностики та ліквідації пріонних інфекцій	2
11	Особливості перебігу, діагностики та ліквідації інфекційного ринотрахеїту.	2
12	Етіопатогенні особливості та лікування дизентерії.	2
13	Трансмисивний вірусний ентерит свиней особливості діагностики та асоційовані з ним інфекції	2
14	Епізоотичні особливості хвороби колієнтеротоксемії свиней.	2
15	Роль цирковірусної, парвовірусної, та РРС інфекції в епізоотичному процесі з асоційованих хвороб свиней	2
Змістовий модуль 2.		
1	Особливості діагностики та ліквідації факторних хвороб молодняка.	2
2	Діагностика та заходи з ліквідації вірусних хвороб молодняка	2
3	Сальмонельоз та пулороз-тиф птиці спільне та особливості в запобіганні та ліквідації.	2
4	Заходи з біозахисту на птахофабриках. Особливості вакцинопрофілактики птахів. Контроль якості вакцинації та контролю якості імунітету на птахофабриках.	2
5	Вплив материнських антитіл на якість вакцинації молодняка за вірусних захворювань.	2
6	Розробити схему вакцинації за хвороби Гамборо попередньо розкривши методику визначення залишку материнських антитіл.	2
7	Заходи щодо профілактики та ліквідації інфекційних захворювань хутрових звірів на прикладі алеутської хвороби	2
8	Лікувально профілактичні обробки пасік при асоційованих захворюваннях бджіл.	2

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Які із перелічених захворювань викликаються бактеріями?

- парагрип
- нодулярний дерматит
- паратуберкульоз
- брадзот
- чума ВРХ
- інфекційна агалактія овець і кіз
- немає правильної відповіді
- трихофітія

2. Які із перелічених захворювань викликаються вірусами?

- кампілобактеріоз
- нодулярний дерматит
- паратуберкульоз
- брадзот
- чума ВРХ
- інфекційна агалактія овець і кіз
- немає правильної відповіді

3. Які із перелічених захворювань викликаються хламідіями?

- нодулярний дерматит

- паратуберкульоз
- брадзот
- чума ВРХ
- інфекційна агалактія овець і кіз
- немає правильної відповіді

4. Які із перелічених захворювань викликаються мікоплазмами?

- парагрип
- нодулярний дерматит
- контагіозна плевропневмонія ВРХ
- чума ВРХ
- інфекційна агалактія овець і кіз
- немає правильної відповіді

5. Від яких інфекційних захворювань необхідно диференціювати парагрип ВРХ?

- ринотрахеїт
- брадзот
- вірусна діарея
- туберкульоз
- лейкоз

6. Чи є плацента бар'єром для збудника інфекційного ринотрахеїту ВРХ?

- є, в плід можуть проникнути тільки токсини
- є, в плід можуть проникнути тільки антитіла
- є тільки для капсулоутворюючих штамів
- плацента не є бар'єром для збудника ІРТ

7. Які ділянки тіла і органи тварин можуть ушкоджуватися при інфекційному ринотрахеїті ВРХ?

- шкіра вимені
- слизова оболонка носової порожнини і трахеї
- серцевий м'яз
- скелетні м'язи
- печінка
- слизова оболонка піхви
- пряма кишка

8. Як поступають з хворими на інфекційний ринотрахеїт ВРХ тваринами?

- ізолюють, а після цього забивають на м'ясо
- тварин забивають, а туші спалюють
- ізолюють і лікують симптоматичними засобами чи сироваткою реконвалесцентів
- всіх тварин неблагополучного по ІРТ пункту щеплюють

9. Вкажіть найбільш ймовірний шлях зараження збудником пошесного запалення легень.

- аліментарний
- респіраторний
- трансмісивний
- контактний

10. Де в організмі тварини відбувається розмноження збудника паратуберкульозу?

- у брижових лімфатичних вузлах
- у крові і кровотворних органах
- у вільчастому епітелії органів дихання
- у звитих канальцях нирок

- у макрофагах кишкової стінки

11. Розкрити етіологію ньюкаслської хвороби.

12. Описати заходи з біозахисту при АЧС, що таке компартамент

8. Методи навчання.

Форми та методи навчання – лекції, лабораторні заняття згідно програми курсу.

9. Форми контролю - тестові завдання та співбесіда.

Форми організації контролю знань, система оцінювання – контроль знань здійснюється шляхом виконання студентами лабораторних робіт, виступів з доповідями, складання модульних контрольних робіт за модульно-рейтинговою системою.

Поточний контроль знань студентів здійснюється на лабораторних заняттях і полягає в проведенні попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

Підсумковий контроль включає модульну форму підсумкового контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять і його результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку (у 2-му семестрі) екзамену (3-й семестр) в обсязі навчального матеріалу і в терміни, встановлені навчальним планом.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Литвин В.П., Поліщук В.В. Методика епізоотологічного обстеження /Методичні вказівки. Видавництво УСГА, 1992. С 21.
2. Недосеков В.В., Литвин В.П., Поліщук В.В., Мельник В.В., Гомзікрв О.М. Алергічні дослідження у ветеринарній медицині. Методичні вказівки для студентів та магістрів. Київ 2010. С. 17.
3. Гришок Л.П., Недосеков В.В., Падолка О.В. та ін.. Методичні рекомендації по плануванню, організації та проведенні пероральної імунізації диких м'ясоїдних проти сказу. Київ 2010. С.15.
4. Недосеков В.В., Литвин В.П., Поліщук В.В., Гомзікрв О.М. Аерозолі у ветеринарній медицині. Методичні вказівки для студентів та магістрів. Київ 2010. С. 31.
5. Корнієнко Л.Є., Бусол О.В., Недосеков В.В. та інші. Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом.- Біла Церква. – 2010. -271с.
6. Корнієнко Л.Є., Наливайко Л.І., Недосеков В.В. та інші. Інфекційні хвороби птиці.- Херсон Гринь Д.С. – 2012. -527с.

12. Рекомендовані джерела інформації

– основні;

1. Законодавство України про ветеринарну медицину. За ред. П.П.Достоевського та В.І.Хоменко. - К.: Урожай. - 1999.-592 с.
2. Литвин В.П., Ярчук Б.М./Загальна епізоотологія/ К. - 1995. - 256 с.
3. Литвин В.П., Олейник Л.В., Корнієнко Л.М. та ін.. Факторні хвороби сільськогосподарських тварин.- К.:Аграрна наука, 2002.-400с
4. Литвиненко В.М., Мельник В.В., Недосеков В.В., Мартинюк О.Г., Сорокіна Н.Г. Епізоотологія у схемах і діаграмах. Навчальний посібник. Київ НУБіП - 2022. - С.310.
5. Литвиненко В.М. Вакцинопрофілактика захворювань птахів. Навчальний посібник для студентів магістратури факультету ветеринарної медицини. Київ - 2016. - С.164.
6. Литвин В.П., Литвиненко В.М. Ветеринарне забезпечення бджільництва. Посібник для магістрів факультету ветеринарної медицини. Київ - 2021. С.302.
7. Ярчук Б.М., Вербицький П.І., Литвин В.П., Корнієнко Л.Є., Домбровський О.Б., Тирсін Р.В., Корнієнко Л.М. Загальна епізоотологія. /Б.М. Ярчук, П.І. Вербицький, В.П. Литвин/ Підручник – Біла Церква. – 2002. – 656 с.
8. Галатюк О.Є., Радзиховський М.Л. Організація профілактичних та оздоровчих заходів при інфекційних хворобах тварин/О.Є.Галатюк, М.Л. Радзиховський. Методичний посібник. –Житомир. – 2013. – 456 с.

– допоміжні.

1. Корнієнко Л.Є., Наливайко Л.І., Недосєков В.В., Ушкалов В.О., Ярчук Б.М., Корнієнко Л.М., Дудніков Л.А. Інфекційні хвороби птиці/ - 2012. - 528 с.
2. Недосєков В.В., Макаров В.В., Мельник В.В. Посібник по викоріненню хвороб шляхом стемпінг-аут/ В.В. Недосєков , В.В. Макаров, В.В. Мельник. Навчальний посібник. – Київ. -2011. – 123 с.
3. Корнієнко Л.Є., Бусол В.О., Недосєков В.В., Ушкалов В.О., Головка А.М., Корнієнко Л.М., Ярчук Б.М., Дудніков Л.А. Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом/ Л.Є. Корнієнко, В.О. Бусол, В.В. Недосєков. Навчальний посібник /За редакцією Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква. – 2010. – 272 с.
4. Недосєков В.В., Макаров В.В. Міжнародна класифікація хвороб і особливо небезпечні інфекції тварин/ В.В. Недосєков, В.В. Макаров. Навчальний посібник. - Київ. – 2010. 120 с.
5. Галатюк О.Є. Хвороби бджіл з основами бджільництва. Житомир 2006. С. 288.

ресурси

1. www.vet.gov.ua
2. www.rada.gov.ua
3. www.nau.ua
4. Законодавство України/ Верховна рада України. <http://zakon2.rada.gov.ua>
5. Епізоотологічний словник / В.В. Поліщук - 2013. <http://twin.nauu.kiev.ua/vet/vpol.nsf/b3266a3c17f9bb7085256b870069c0a9/80d1fd7045cca177c225730700364b9a?OpenDocument>
6. Спеціальна епізоотологія / А. Ф. Каришева - 2002. <http://medbib.in.ua/spetsialna-epizootologiya.html>
7. Бойко Н.І., Бойко Г.В., Литвиненко В.М., Напненко О.О. Лабораторна діагностика та вакцинопрофілактика захворювань птахів. Київ -2017. С. 551. <http://dSPACE.nubip.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/5055/1/%d0%91%d0%be%d0%b9%d0%ba%d0%be%d0%9b%d0%b0%d0%b1%20%d0%b4%d1%96%d0%b0%d0%b3%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b0%20%d0%bf%d1%82%d0%b0%d1%85%d1%96%d0%b2.pdf>